

כה יהיה זרעך
יגילו בניה בקרבה
יערף א-ל ממעל

לאב גמל
את חכמתו שואב
לתוכו כמטר לחיה

בארץ בה חסד
בעיר ממנה חכם
כוס ישועות אשא

נפש עיפה	כטל על	לנו ברכתיך	או הבה
כי אם ברוחך	לדממה דקה	בסופה וסערה	הא והב
כי בא מועדו	מהר אהוב	שירי דוד עבדו	ואהב ה'
כשמלת כלה	עוטה אורה	לבנה מחדרה	באה והלכה
בת מצותיך	וקדשנו בשמחת	לבבינו אליך	הבא והשב

ובמזלא טבא	בסימנא טבא	דמזל קשת	ריש ירחא
ביתנו ברנה	התאספו אל תוך	כי בא אורה	קומו אורו

ב"ה

"אהבת עולם תביא להם"

בענין היום טוב דראש חודש

לרגל הבת-מצווה של בתנו אהובנו **אהובה רבקה תחי' לאוי"ט**

ר"ח כסלו תשפ"א

בערל אברהם הלוי ויטמן

חלק א

יום טוב דראש חודש וחטא העגל

א. ראש חדש היה אמור להיות יום טוב, ובני ישראל הפסידו את היו"ט בחטא העגל, וקיבלוהו נשים צדקניות משום שלא חטאו בעגל, ולכן נהגו נשים באיסור מלאכה, וכמבואר בטור או"ח ס' תיז עיי"ש. וצ"ב בתלת, א' לאיזה מאורע החג דראש חודש, ב' למה בחטא העגל דוקא הפסידוהו, ג' למה נשאר היום טוב דראש חודש לנשים דוקא.

ב. והנראה בזה, שיש שני מהלכים במאורעות של הבריאה, כדי שתגיע הבריאה לתכלית התיקון, מהלך הראשון הוא המהלך של "לכתחילה", כלומר אם אדם היה בוחר בטוב, הוכן לבריאה השתלשלות מאורעות, מקרים והזדמנויות מסויימים, אשר היו מביאים את הבריאה לתכלית התיקון. ומהלך שני הוא המהלך של "בדיעבד", כלומר אם אדם יבחר ברע, אז יש צורך להשתלשלות אחרת של מאורעות, מקרים והזדמנויות אחרים, אשר אינם דומים לאלה דמהלך הראשון, ומכל מקום דוקא הם הנצרכים לאחר החטא להביא את הבריאה לתכלית התיקון במהלך ה"בדיעבד".

ג. והנה לאחר חטא אדם הראשון, נשתנה מהלך הבריאה ממהלך הראשון למהלך השני, ולכן נגזר מיתה על האדם, והיינו דבר הנצרך כדי לתקן את הבריאה לאחר החטא, וכמבואר בדברי רבינו שלמה אלקבץ, דרק על ידי המיתה ניתן להפריד הזוהמא שנכנס בגוף האדם בעקבות החטא, שבאמצעות ה"עפר אתה ואל עפר תשוב", חוזר הגוף לעפר ועמו הזוהמא, ולאחר עת התחייה, אז יקום הגוף נקי מן הזוהמא. ואילו היה חי האדם לעולם אחר החטא, היה נשאר בגופו הזוהמא לעולם, ומן הנמנע היה שתגיע הבריאה אל תכליתה.

ד. ודוגמא לדבר נראה, הא דמצינו ענין זיווג ראשון לפי הבת קול דארבעים יום קודם יצירת הולד, וזיווג שני לפי מעשיו, ומבואר בראשונים דאין הכוונה לפי הסדר שנזדווג, אלא יתכן

שנזדווג תחילה לזיווג השני, ורק לאחר מיכן לזיווג הראשון, כלומר של הבת קול. ומבואר באגרת הרמח"ל, דזה הכוונה במה שכתוב "אלקים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות" (תהלים סח), דלפעמים מזדווג אדם עם זיווג השני תחילה, ולכן אף לאחר הזיווג נשארו שניהם "יחידים" בבית, ואחר כך, כדי לזווג בזיווג הראשון לפי הבת קול, צריך הקב"ה להוציאם מן הנישואין הראשונים, דהיינו "מוציא אסירים", ו"בכושרות", כלומר בבכי ושירות, בכי לזה ושירות לזה, כמעשה דוד המלך ובת שבע, עיי"ש ברמח"ל.

ה. ונראה דזיווג ראשון של הבת קול, היינו לפי מהלך הראשון של הבריאה, כלומר הראוי להיעשות מששת ימי בראשית, אילו אדם וזרעו תמיד היו בוחרים בטוב. ואילו הזיווג שני הוא לפי מעשיו, ונראה דלאו דוקא מעשיו של אדם זה, אלא לפי מעשיו של אדם הראשון וזרעו מתחילת הבריאה, והוא לפי מהלך השני, שאם מתחילת הבריאה לפעמים בחרו ברע, יש צורך לשנות המאורעות והמקרים כדי להביא הבריאה לתכלית התיקון במהלך ה"בדיעבד", ואז יתכן ומשום כך יש צורך - אפילו בהמשך הדורות - שיזדווג אדם לזיווג שני, דהיינו לפי המעשים, כלומר לפי המהלך השני ה"בדיעבד" של הבריאה, הנצרך בעקבות מעשי האדם ובחירתו ברע.

ו. כתב המאירי בפירושו על אבות (ה ו), "שכל דבר שבו קיום והצלחה לאומה [ה]נכבדת, יתייחס הענין שהמציאות כלו יתחזק וישמח לקיומו וכו'". ועד"ז נראה, דכבר הושרש שני המהלכים הנ"ל בטבע הבריאה בששת ימי המעשה, ומה שכתוב "שני המאורות הגדלים וכו'" היינו מהלך ה"לכתחילה", ואילו מה שכתוב אחר כך "ואת המאור הקטן וגו'" היינו מהלך ה"בדיעבד". נמצא לפי"ז, דענין מיעוט הלבנה היינו כנגד גזירת מיתה דמהלך השני של הבריאה, ואילו מה שלעתיד לבא יהיה אור הלבנה כאור החמה, היינו כנגד תחיית המתים.

ז. ובזמן מתן תורה, בלוחות ראשונות פרחה זוהמתן, וחזרה הבריאה למהלך הראשון ד"לכתחילה", ובטלה המיתה. ולהאמור נראה דאף חזר אור הלבנה להיות כאור החמה,

בבחינת "שני המארות הגדלים" כבתחילה. ונראה משום כך היה ראוי לראש חודש להיות יום טוב, לרגל המאורע של תיקון הלבנה בלוחות הראשונות, בחזרת אורה להיות כאור החמה.

ח. אולם לאחר שבני ישראל חטאו בחטא העגל, הרי חזרה הזוהמא, וחזרה הבריאה למהלך השני ד"בדיעבד", וחזרה המיתה, ולהאמור אף חזר מיעוט הלבנה בבחינת "ואת המאור הקטן", וממילא בטל היום טוב דראש חודש.

ט. ומאחר והנשים לא חטאו בעגל, שלא פרקו את נזמיהם, נמצא בעצם נשאר לנשים עדיין את המהלך הראשון ד"לכתחילה" של הבריאה (וכן לשבט לוי שלא חטאו בעגל, ע' מש"כ במק"א אצל "ה' הוא נחלתו" ואכ"מ), וא"כ אף היום גזירת מיתה אינה שייכת לנשים מצד עצמן, אלא רק בהיות הנשים כגוף אחד עם האנשים, ולא יתכן חיות בחלק אחד של הגוף לאחר שמת חלקו האחר (וכן הוא לענין שבט לוי). נמצא בנוגע לנשים נשאר עדיין הבחינה ד"שני המארות הגדלים", ונשאר עדיין הבחינה של יום טוב דראש חודש, ולכן נהגו בו איסור מלאכה.

~ ~ ~

חלק ב

"דוד מלך ישראל חי וקים"

1. איתא בגמ' מסכת ראש השנה (כה ע"א), "א"ל רבי לר' חייא זיל לעין טב וקדשיה לירחא, ושלח לי סימנא, דוד מלך ישראל חי וקים", ופירש"י שם, "מורי פירש, שגזרו גזרה במקומו שלא יקדשו את החדש, דוד מלך ישראל, נמשל כלבנה שנאמר בו (תהלים פט) 'כסאו כשמש נגדי, כירח יכון עולם'". וצ"ב מה ענין מלכות בית דוד למולד הלבנה.

יא. והנראה בזה, דענין מיעוט הלבנה ותיקונה לעת"ל בחזרת אורה להיות כאור החמה, הרי הוא מתקיים בכל חודש בזעיר אנפין, בכך שהלבנה מתמעטת ממילואה עד סוף החודש ונעלמת, ואז מתחדשת שוב במולד הלבנה, והולכת ומתגדלת שוב עד מילואה. ונראה דבענין זה דוד המלך נמשל כלבנה, שהרי "א-ד-ם" ראשי תיבות "אדם-דוד-משיח", ודוד היה אמור להיות נפל, ונתן לו אדם הראשון שבעים שנה מחייו.

יב. נמצא מאדם עד דוד, מלכות בית דוד הלכה ונתגדלה כנגד מילוי הלבנה (עד שמלך שלמה בנו על כסאו – ואולי מה שכתוב בקידוש לבנה "שתתחדש עטרת תפארת", מרמז למה שכתוב, "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה, בעטרה שעטרה לו אמו, ביום חתנתו וביום שמחת לבו", ולפי האמור להלן מבואר מדוע כתוב בנות ציון דוקא, ומשום שחידוש הלבנה שייך לכח הלידה דנשים). ומאז, מלכות בית דוד הלכה ונתמעטה כנגד מיעוט הלבנה, עד שפסקה המלכות ונעלמה, כנגד העלמת הלבנה בסוף החודש. ולעתיד לבא בביאת המשיח תתחדש מלכות בית דוד כנגד מולד הלבנה בראש חודש, והיינו מה שנאמר בדוד המלך "כירח יכון עולם", ומשום כן הסימן למולד הלבנה היינו "דוד מלך ישראל חי וקים", ומשום שבאמת דוד המלך חי וקיים, בסוד גלגול הנשמות במלך המשיח, כמו שכתוב על המשיח בפיוט "אומץ ישעך בא" (הנאמר בהושענא רבא), "הוא דוד בעצמו".

יג. ומבואר בזה מה שכתוב בקידוש לבנה, "וללבנה אמר, שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן, שהם עתידים להתחדש כמותה, ולפאר ליוצרים על שם כבוד מלכותו", כלומר שבביאת המשיח תתחדש עטרת תפארת של מלכות בית דוד, ועל ידי זה יזכו עמוסי בטן לפאר ליוצרים על שם כבוד מלכותו, ומשום דעל ידי מלכות דוד בארעא, משתקפת מלכות שמים לעילא כידוע.

יד. ומבואר בזה נוסח תפילת ראש חודש, "בשירי דוד עבדך, הנשמעים בעירך, האמורים לפני מזבחך, אהבת עולם תביא להם, וברית אבות לבנים תזכור", ולכא' צ"ב, מדוע דוקא במוסף לראש חודש מתפללים על "שירי דוד עבדך", ולא במוספי שבת ושלוש רגלים, ולהאמור מבואר, דמולד הלבנה בראש חודש הוא כנגד מולד ההתחדשות דמלכות בית דוד.

~ ~ ~

חלק ג

"עטרת תפארת לעמוסי בטן"

טו. הרי מצינו דאיש נמשל לשמש ואשה לירח, כבחלומו של יוסף שנמשלו יעקב ורחל לשמש ולירח, כמו שנאמר, "ויחלם עוד חלום וכו', והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי וכו', ויגער בו אביו ויאמר לו וכו', הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה" (בראשית לז, ט י).

טז. ועד"ז מצינו בברכת קידוש לבנה, "שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן, שהם עתידים להתחדש כמותה", ועמוסי בטן היינו נשים, שבטנן עמוסים בהריון, שהן עתידים להתחדש כלבנה. וצ"ב מה ענין מולד הלבנה לנשים דוקא.

יז. ונראה דמולד הלבנה כנגד מולד הולד באדם. ועומק הענין, להאמור דמולד הלבנה כנגד התחדשות מלכות בית דוד בגאולה העתידה, נראה דכח הגאולה מונח בכח הלידה, ומשום שמהות הגאולה היינו לידה חדשה, ויצירה חדשה של הבריאה, וכמבואר בישעיה (סו, ח ט) בענין גאולה העתידה, "בטרם תחיל ילדה, בטרם יבוא חבל לה, והמליטה זכר, מי שמע כזאת, מי ראה כאלה, היוחל ארץ ביום אחד, אם יולד גוי פעם אחת, כי חלה גם ילדה ציון את בניה, האני אשביר ולא אוליד יאמר ה', אם אני המוליד ועצרתי אמר אלקיך".

יח. וכן גאולת מצרים נמשלה ללידה כמו שנאמר, "ומולדותיך ביום הולדת אתך וגו'", ופירש"י שם, "כשבחרתי בך במצרים היית בלי שום תיקון, ולפי שדימה הדבר ללידה הזכיר כאן תיקוני הולד". ובמכילתא (יד ל), "כאדם שהוא שומט את העובר ממעי הפרה, שנ' או הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי, שאין ת"ל גוי מקרב גוי, אלא כאדם שהוא שומט את

העובר ממעי הפרה, ואומר ואתכם לקח ה' ויוצא אתכם מכור הברזל וגו'". וכן במה שנאמר, "אלוקים מושיב יחידים ביתה, מוציא אסירים בכושרות" (תהלים סח), דרשו חז"ל לענין גאולת בני ישראל שהיו אסירים במצרים, ועוד משמעות הפסוק, שעל ידי הדיוג איש ואשה הקב"ה מוציא העובר שהוא אסיר במעי אמו. וכן מבואר דהגאולה היא כבריאה חדשה לעיל בישעיה שם (סה יז, יח, יט), "כי הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה וכו', כי הנני בורא את ירושלם גילה ועמה משוש, וגלתי בירושלים וששתי בעמי וגו'".

יט. ומבואר בזה ענין הגאולה בחדש האביב דזקא, בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל, דהושרש באביב כח הלידה של הבריאה, דאז מצד הטבע יש לידה חדשה בכל שנה, וכמו שכתוב, "כי הנה הסתיו עבר, הגשם חלף הלך לו, הנצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע, וקול התור נשמע בארצנו, התאנה חנטה פגיה, והגפנים סמדר נתנו ריח, קומי לכי [לך] רעיתי יפתי ולכי לך" (שיר השירים ב). ולכן הצורך בעיבור השנה, כדי להתאים חדשי הלבנה לימות החמה, כדי שחודש ניסן יהיה לעולם באביב, ומשום שכח הגאולה שרשו בכח הלידה.

כ. ומבואר בזה דכח הלידה דמולד הלבנה, כנגד כח הלידה דמולד הגאולה, הנובע מכח הלידה דמולד האדם. ולפי"ז, מאחר וכח הלידה באדם הושרש באשה, נמצא דכח הגאולה לעולם מונח באשה, ומבואר בזה מה שנאמר, "זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל, ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלוקינו" (תהלים צג ג), ובמדרש רות זוטא (פרשה ד), "אמר ר' אחא...ואין הדורות נגאלים אלא בזכות נשים צדקניות שבדור שנאמר 'זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל', לבני ישראל לא נאמר אלא לבית ישראל", דכח הגאולה לעולם מונח בזכות נשים צדקניות.

כא. ומבואר בזה הקשר בין דם נידות לימות הלבנה, דהא בדם נידות תלוי כח הלידה, כמבואר בגמ' מסכת כתובות (י ע"ב), "תני רבי חייא, כשם שהשאור יפה לעיסה כך דמים יפים לאשה, תנא משום ר"מ, כל אשה שדמיה מרובין בניה מרובים", וכח הלידה באשה כנגד כח הלידה דלבנה.

כב. ומבואר בזה הא דאיתא בגמ' ענין תשעה חדשים קודם ביאת משיח כנגד תשעה ירחי לידה, וכן חבלי משיח בדומה לחבלי לידה, "אמר רב אין בן דוד בא עד שתתפשט המלכות על ישראל תשעה חדשים, שנאמר (מיכה ה, ב) לכן יתנם עד עת יולדה ילדה, ויתר אחיו ישובון על בני ישראל וכו', אילימא משום חבלו של משיח וכו'", "ופירש"י, "עד שתפשוט מלכות על ישראל ט' חדשים, שנאמר לכן יתנם לישראל עד עת יולדה ילדה, היינו ט' חדשים, כדמתרגמינן בכך יתמסרון כעידן דילדתא למילד, וכתוב (מיכה ה) ועמד ורעה בעוז ה' וגו', וישבו כי עתה יגדל, ומתרגמינן ויתבון מביני גלוותהון".

כג. ונראה דענין ההריון שייך למהלך השני ה"בדיעבד" של הבריאה, דלאחר חטא אדם הראשון כתיב, "אל האשה אמר הרבה ארבה עצבונך והרנך וגו'" (בראשית ג טז), ואילו במהלך הראשון ה"לכתחילה" של הבריאה, מבואר בחז"ל דעלו למטה שנים וירדו ששה. ולכן נראה דענין ההריון הוא כנגד מיעוט הלבנה. וכשם שהעיבור באשה הוא במהלך השני של הבריאה, נראה כמו כן ענין העיבור בלבנה, להתאים חדשי הלבנה לימות החמה, כדי שהגאולה של ניסן יהיה באביב, בעת הגאולה ויצירה חדשה של הטבע, שייך נמי למהלך השני של הבריאה.

כד. ומבואר בזה מה שנאמר "שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן, שהם עתידים להתחדש כמותה", דדוקא נשים, שהן העמוסי בטן, כלומר המוטל עליהן העומס של הריון כנגד מיעוט הלבנה, דוקא הן עתידין להתחדש בגאולה העתידה כאור הלבנה, הגאולה שתבוא בזכות נשים צדקניות, מכח הלידה הטמון בהן.

כה. ובזה מבואר המשך מה שכתוב בישעיה שם (סו), "בטרם תחיל ילדה, בטרם יבוא חבל לה, והמליטה זכר, מי שמע כזאת, מי ראה כאלה היוחל ארץ ביום אחד, אם יולד גוי פעם אחת, כי חלה גם ילדה ציון את בניה, האני אשביר ולא אוליד יאמר ה', אם אני המוליד ועצרתי אמר אלקיך וכו', כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה מעדים לפני נאם ה',

כן יעמד זרעכם ושמכם, והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחות לפני אמר ה'".

כו. הרי דימה הכתוב את הגאולה העתידה ללידה חדשה, ולבריאה חדשה, וסמך ליה "מדי חדש בחדשו יבא כל בשר להשתחוות וגו'", כלומר דיום טוב של ראש חודש יתחדש, בעת הגיע הבריאה לתכלית התיקון בבריאה חדשה, בזכות נשים צדקניות, בכח הלידה הטמון בהן, בביאת משיח בן דוד, במהירה בימינו אמן.

~ ~ ~